

חיל החלוץ: תלמידי תלמוד-תורה, הלומדים בבנין האינטראטגי (ראה למטה) יוצרים מחסום חי ומקדמים את פני הנוסעים בקריאות „שבסו שבסו“

מאה שערים: אזהרה

לוח, להתפשטות בשטח — מתרחק מן הדת יותר ויותר.

אמנם, ישנו נוער דתי, שהצטיין בצבא ובהתישבות לא פחות משאר חלקי הנוער. אולם הוא מעוט שבמעוט. הרוב הגדול של הדור הצעיר יהיה זר לדת וישנא אותה שנאה אינסטינקטיבית.

סייגים במקום תורה? וכאן יש לשאול בכל הרצינות, בכל הכנות: האם רצוי הדבר? הרוצים אנתנו בדור „חסר-אלוהים“?

אם הדת היא אמנם ענין של נקניק וסרי גריות — יתכן ואין זה חשוב. אך אם יש בכל זאת עוד משהו בדת, זיק של מוסר, של הגינות אנושית, אשר בעלדיו הופך האדם לחיית-טרף המבצעת מעשי-זוועה בכל שעת-כושר, בימי מלחמה ושלום כאחד, — הנוכל לוותר על זיק זה? המותר לנו לוותר עליו?

הנוער הזה אינו שונא את התורה — אלא את ה„סייגים לתורה“. במלים אחרות: למנהיגי הדת הברירה לוותר על הסייגים כדי לשמור על התורה, או לוותר על התורה כדי לשמור על הסייגים.

מתקבל אפילו הרושם כאילו החליטו אנשי הדת בארץ כי כל מי שאינו דתי קיצוני יוכרח להיות למתנגד חריף של הדת. לא יהיו כאן „אנשים מן הצד“, יכריחו אותם לשבת בביתם בשבת, לא לאכול בשר אם אין בשר כשר, שירצו או לאו.

ואנשים אלה ש„עמדו מן הצד“, ואולי ביקרו בבית כנסת בחגים, והמפרשים כפייה זו ככניעה בחופשם האלמנטרי, עליו לים להתנגד לה באופן פעיל. מגייסאלים הם ייהפכו לאנטי-דתיים מושבעים.

טריפה ושרירים. הגיעה השעה לאמר זאת בגלוי ובאומץ-לב. לגבי חוגים מסוימים הפכה השמירה על הסייגים לאינסטרומנט מוחשי, המעלים מעיניהם את הסכנה הכרוכה בדבר. אולם גדולי הרוח — גם במחנה הדתי — חייבים לעמוד על הסכנה הכנסיה הנוצרית הבינה, בשעתה, שאי אפשר לשחות נגד זרם הזמן, אולם אפשר לצעוד בראש, להסית את הזרם לאפיק חיובי, לכן לא נחלשה גם בימינו.

ספורטאי בעל שרירים, האוכל טריפה, מתהלך גלוי-ראש ומתחרה בשבת יכול להיות אדם מוסרי, טהור, „דתי“ במובן האמתי של המילה. אפשר לרדפו, לכנותו „עובר ישראל“, לאסור עליו את ההתחרות, למנוע ממנו תחרויות — ולהפכו לנצח לאויב הדת. אך אפשר היה לוותר על מצוות שהתישנו (כשם שהתישנו המקוה, החליצה ועוד) כדי לקרב את האדם אל העיקר: המוסר המוחלט, הבלתי-מתפשר.

בארצות-הברית, שם הלכה הדת בדרך הריפורמה, נעצרה התרחקות הנוער מן הדת, ואף חלה תווה מסוימת חזרה אל ה„רבנים“ שהיו לספורטאים, מחנכים וחי-בנים. בארץ, מקום שהדת נראית בדמות בתיקה סגורים ועוצר-שבת בכבישים, הופכת הדת תשע עשירות של הנוער לאויב בים מושבעים.

פצצת העשן, שעטפה באפילה את רחוב מאה-שערים בירושלים, שופכת אור על הברירה הגורלית.

תצלומים: ד. רובינגר

ארבעה טיפוסים איפנייים במקום: המנצח, המהרהר, הממריץ, המטיף.

בנין המפקדה: המשלט האינטראטגי של בנין תלמוד-תורה „חיי עולם“.

מאת אורי אבנרי

הקרבות המתלקחים כמעט מדי שבוע בפנית הרחובות מאה-שערים — גאולה, על גבול „המבצר הדתי“ בצפון ירושלים, הם אזהרה כפולה לכולנו.

אזהרה לבלתי-דתיים: כי אטאט ובהסתר גובר לחץ הדתים על ה„אפיקורסים“ — עד כי שריה-משטרה עצמו נאלץ להיסוג מפני מפרייה-חוק הנהגים מתמיכת פקחי-הדת בממשלה. התוצאה: מחסומים של בחוריישיבה, ביטול חרות-הפרט באזור אחד במדינת ישראל.

אזהרה לדתיים: כי הלחץ יוצר לחץ נגדי, מעורר את ה„אפיקורסים“, שהיו את-מול אדישים, לצאת לפעולה נגדית מאורגנת. התוצאה: פצצות עשן, התקפות-אלות, חזית של בלתי-דתיים שהפכו אנטי-דתיים. זה קרה במאה-שערים — בגלוי, לעיני כל. זה קורה במאה מקומות אחרים, מבלי שירגישו בכך. נפער תהום. ומוטב לשני הצדדים להרהר על כך — לפני שהיה זה מאוחר מדי.

נקניק, מיגריות ועשרת הדברות. אין ספק שרוב רובם של בני האוכלוסיה העברית בארץ מגדירים עצמם כ„בלי-תידתיים“. והרי הגדרה זו בלבד מלמדת משהו. מה זאת אומרת „בלתי-דתי“? האם פירוש הדבר שהאדם מתנגד לעשרת הדיברות? הכופר הוא באיסור לרצוח, לגנוב, וכיוצא בזה. הוא מתכוון בפשטות לכך, שאין הוא מגדל פיאות, שאוכל הוא באותו המזלג נקניק וגבינה, שמדליק הוא סיגרית ונוסע במכונית בשבת.

הם אומרים: הדת היהודית היתה דבר טוב ונחוץ בימי הגולה, כאשר איתורה את העדה, אולם היא מיותרת לחלוטין בהחיי אשר בו הארץ היא היסוד המאחד. לשם מה כל המצוות?

הנה כי כן: ההתנגדות אינה לתוכן הדתי, למוסר, ההתנגדות היא למצוות המכבידות על החיים ואשר האדם אינו רואה עוד צורך בהן. וחשוב מכל: נדמה ששני הצדדים, הדתיים והבלתי-דתיים כאחד, החלו לשכוח בכלל את התוכן, ובדברם על „דת“ הם מתכוונים אך ורק: לפיאות, לנקניק, לסיגרית.

אופנסיבה והתקפת-נגד. מאז הקמת המדינה נמצא המעוט הדתי בסממן של התחזקות רבתי. אין היא מתבטאת בהתרחבות מספר הקולות (שאף ירד במקצת) אלא בהתגברות השפעתו. נציגים דתיים תופסים עמדות מפתח בממשלה (כשותפים רציניים יחידים למפא”י נגד השמאל והימין) ובעיריות. התוצאה: שורה של חוקים ותקנות השוללים את חרות האדם במידה גוברת והולכת.

חלק מן החוקים האלה מגוחך ממש. דוגמה: בתל-אביב מותר לחלל את קורי-שבת בשבת בבתי-הקפה רק עד שעה 10 בליל שבת, והחל משעה 10 בשבת בבוקר. כדי לשמור על קדושת השבת שובתים האוטובוסים הוולים, אך מותר לחלל את השבת במוניות יקרות. בליל שבת, הערב היחיד בו יכול פועל להינפש עד שעה מאוחרת, אין קולנוע, תיאטרון וקונצרטים רציניים — אך יש הופעות חסרות-ערך של פומונאים ובדחנים, גם בליווי כלי נגינה.

התוצאה: שכבות רחבות, ובעיקר השכבות העמלות, רואות בדת גורם מפרע לנופש ולחדוה-חיים. ובעיקר — הנוער השואף לספורט, לשמחות פעיי